

Codziennosc między granicami. Mobilność, praktyki translokacyjne i sąsiedztwo w południowo-wschodniej Gruzji

Migracja wiąże się zazwyczaj z czasową lub stałą zmianą miejsca zamieszkania. Kojarzy się z pełną zmianą otoczenia i języka, opuszczenia kraju pochodzenia i czasowego rozstania z rodziną. Wymaga też dostosowania się do zupełnie innej przestrzeni społeczno-kulturowej. Co jednak dzieje się, kiedy przekroczenie granicy nie pociąga za sobą tak odczuwalnych doświadczeń, a teren za nią wydaje się przedłużeniem tego opuszczanego? Jak przybliżyć się do zrozumienia świata badanych, kiedy wyjazd z Gruzji do Azerbejdżanu nie jest traktowany jako „wyjazd zagraniczny”, ale „wyjazd w celu spotkania z rodziną”? W jakich sytuacjach granica staje się dostrzegalna? Właśnie te kwestie są obiektem moich badań, w których staram się opisać fenomen mobilności, praktyk translokacyjnych i relacji sąsiedzkich w azerbejdżańskich miejscowościach rejonu położonego w południowo-wschodniej Gruzji.

Rejon Marneuli to przygraniczny obszar w regionie Dolnej Kartlii, położony w południowo-wschodniej części Gruzji przy granicy z Azerbejdżanem i Armenią. Na tle pozostałych rejonów Gruzji miejsce to wyróżnia się największą liczbą przedstawicieli azerbejdżańskiej mniejszości narodowej. W samym rejonie Marneuli liczba ta wynosi 86,4% (ponad 90 000 osób), co stawia tę mniejszość na pozycji lokalnej większości (Urząd Statystyczny Gruzji 2014). Jednocześnie, w ciągu ostatnich 20 lat dokonał się znaczny spadek liczby Azerbejdżanów na terenie Gruzji – z 284 761 w 2002 r. do 233 082 w 2014 r. Dotychczas przeprowadzone badania terenowe skłoniły mnie do postawienia hipotezy, że statystyki, przedstawiając jedynie dane o migracji i zmniejszeniu liczby ludności, nie biorą pod uwagę regularnej mobilności. Stały ruch mniejszości azerbejdżańskiej pomiędzy Gruzją a Azerbejdżanem nie jest fenomenem prostym do uchwycenia i wymaga pogłębionych badań terenowych oraz bezpośredniego obserwowania praktyk mieszkańców. Transnarodowość sprzyja mobilności mniejszości azerbejdżańskiej i oddziałuje na częste przemieszczanie się pomiędzy dwiema republikami i przemiany relacji społecznych. Jest ona również powiązana z rozwiniętymi sieciami kontaktów i więziami krewnymi między Azerbejdżanami z Gruzji a Azerbejdżanem. Praktyki translokacyjne to natomiast wszelkie ponadpaństwowe działania, rozgrywające się w przestrzeni pomiędzy nimi. W badaniach wezmę również pod uwagę relacje społeczne pomiędzy ludnością różniącą się od siebie deklarowaną narodowością, religią i często także miejscem urodzenia. Mam nadzieję, że dzięki temu zbliżę się do zrozumienia zarówno relacji międzysąsiedzkich i międzyetnicznych, jak i tych opartych na powiązaniach krewnych i ponadnarodowych, reprezentowanych przez mniejszość azerbejdżańską w Marneuli. Przeanalizuję, w jaki sposób konstruowane są strategie mobilności i praktyki translokacyjne. Chcę to zrozumieć poprzez poznanie doświadczeń mieszkańców związanych z tymi zjawiskami, odnosząc się między innymi do wyborów dotyczących miejsca zamieszkania, pracy i wyjazdów.

Materiał badawczy zostanie uzyskany podczas czterech miesięcznych wyjazdów terenowych i dodatkowo przeprowadzanych rozmów w mieście Marneuli i Tbilisi. Biorąc pod uwagę wcześniejsze wyjazdy badawcze, odbywające się od 2018 roku, łączny czas prowadzenia badań wyniesie co najmniej 12 miesięcy. Podstawową metodą gromadzenia materiału będzie klasyczna etnografia oparta na długotrwałej obserwacji terenowej, rozmowach z mieszkańcami oraz notatkach terenowych. Projekt będzie trwał dwa lata, w czasie których będę podążała za moimi rozmówcami i ich codziennością, obserwując ją i analizując. W skład badanej grupy wejdą mieszkańcy kilku wsi rejonu Marneuli, zamieszkiwanych głównie przez społeczność azerbejdżańską. Będą to Azerbejdżanie urodzeni w Gruzji, posiadający gruzińskie obywatelstwo, wielokrotnie w ciągu roku podróżujący do Azerbejdżanu oraz członkowie ich rodzin – razem co najmniej trzydzieści osób, kobiety i mężczyźni z różnych pokoleń, posiadający doświadczenie mobilności.

Wyniki moich badań uzupełnią wiedzę w obszarze studiów nad praktykami translokacyjnymi, mobilnością i migracjami mieszkańców byłych republik radzieckich. Projekt przyczyni się również do zapoczątkowania badań nad zróżnicowaniem społecznym gruzińskich migrantów pochodzenia azerbejdżańskiego w ramach studiów migracyjnych poświęconych pracownikom sezonowym, m. in. w Rosji, Turcji, Niemczech i Polsce. Wyniki rozwiną też stan badań kartwologicznych i badań nad pograniczem, wzbogacając również studia nad Kaukazem.